

В. В. Гливенко, канд. екон. наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

К. Г. Перекута, студент

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Ключові слова: аграрний сектор, єдиний податок, податок на додану вартість, пільговий режим.

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством є системоутворюючим у національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій [1].

Крім стабільного забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством, аграрний сектор України безперечно спроможний на вагомий внесок у вирішення світової проблеми голоду.

Український аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, є ланкою, що, з одного боку, може стати локомотивом розвитку національної економіки та її ефективної інтеграції у світовий економічний простір, а з іншого – сприяти зростанню доходів, задіяного в аграрній економіці сільського населення, а також дати мультиплікативний ефект у розвитку інших галузей національної економіки.

Так, завдяки черговій податковій реформі в Україні з 1 січня 2015 р. скасовано фіксований сільськогосподарський податок, а замість нього введений єдиний податок (ЄП) для платників четвертої групи. Проте значних змін для платників не відбулося, було проведене формальне включення фіксованого сільськогосподарського податку до складу єдиного податку.

Самі правила оподаткування сільськогосподарських товаровиробників майже не змінилися. Об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду, що перебуває у власності платника ЄП або надана йому в користування, у тому числі u1085 на умовах оренди. Права власності або користування земельними ділянками повинні бути оформлені та належним чином зареєстровані (тобто з дотриманням вимог Закону від 01.07.2004р. № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»).

Базою оподаткування єдиним податком є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь, для земель водного фонду нормативна грошова оцінка ріллі в АР Крим або в області, з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового року (п. 2921.2 ПКУ). Визначається нормативна грошова оцінка центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин. Зокрема, нормативна грошова оцінка земельних ділянок у межах населених пунктів затверджується відповідною сільською, селищною, міською радою. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок, розташованих за межами населених пунктів, затверджується районними радами (ст. 23 Закону України від 11.12.2003р № 1378-IV «Про оцінку земель»).

Ставки ЄП четвертої групи встановлено у відсотках від нормативної грошової оцінки землі, як це і було за часів справляння фіксованого сільськогосподарського податку. Розмір ставок залежить від категорії (типу) земель та їх розташування. Відсоткові ставки ЄП четвертої групи

встановлено пп. 293.9.1–93.9.6 ПКУ. Єдине, що кардинально змінилося порівняно з фіксованим сільськогосподарським податком, – це потрійне збільшення ставок податку [2].

Для платників єдиного податку четвертої групи збільшено ставки податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду:

- із 0,45 до 0,81 % від бази оподаткування для ріллі, сіножатей і пасовищ;
- із 0,27 до 0,49 % для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях;
- із 0,27 до 0,49 % для багаторічних насаджень;
- із 0,09 до 0,16 % для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях;
- із 1,35 до 2,43 % для земель водного фонду;
- із 3 до 5,4 % для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди.

Підпунктом 295.9.2 ПКУ встановлено, що ЄП четвертої групи сплачується щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового кварталу, у таких розмірах від річної суми ЄП: у I кварталі — 10 %; у II кварталі — 10 %; у III кварталі – 50 %; у IV кварталі – 30 %. Раніше фіксований сільськогосподарський податок сплачувався щомісячно. Як і раніше, податок сплачується на відповідний рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки (пп. 295.9.8 ПКУ).

Позитивним моментом для українських аграріїв було те, що до 2016 року вони мали значні податкові пільги та привілеї, сюди можна віднести: вигоду від фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП), пільг зі сплати ПДВ з продажу сільгосппродукції та повернення ПДВ переробними підприємствами виробникам молока та м'яса. Та вже з 2017 року планується скасування всіх податкових пільг для сільгоспвиробників та переведення українських аграріїв на загальну систему оподаткування, що є запорукою подальшої співпраці України з Міжнародним валютним фондом, як заявив у кулуарах 12-ї інвестиційної конференції компанії Dragon Capital постійний представник МВФ в Україні Жером Ваше [3].

З 1 січня 2016 року набрали чинності зміни до Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI, які, зокрема, стосуються спеціального режиму ПДВ сільськогосподарських підприємств.

Протягом року в Україні точилися дебати стосовно доцільності існування цього режиму, та все ж 24 грудня 2015 року народні депутати проголосували за те, щоб спеціальний режим оподаткування ПДВ для сільськогосподарських підприємств тимчасово продовжував діяти до 1 січня 2017 року з деякими видозмінами.

Так, у попередніх роках сільськогосподарські підприємства, які застосовували спеціальний режим, не сплачували ПДВ до бюджету, а перераховували 100 % суми податку на свої спеціальні рахунки. Такі кошти платник міг використовувати для відшкодування суми ПДВ, сплаченої (нарахованої) постачальнику на вартість виробничих факторів, за рахунок яких сформовано податковий кредит, а за наявності залишку такої суми податку – для інших виробничих цілей.

Відповідно до прийнятих змін, платник залишатиме собі не всю суму ПДВ, а лише певну суму, яку використовуватиме виключно у виробництві сільськогосподарських товарів/послуг; решту суми ПДВ – перераховуватиме до бюджету. Відсоткове співвідношення суми ПДВ, яке залишатиметься у розпорядженні платника, залежить від виду здійснюваної сільськогосподарської діяльності, а саме:

а) за операціями із сільськогосподарськими товарами/послугами (крім операцій із зерновими і технічними культурами та операцій з продукцією тваринництва):

- до державного бюджету перераховуватиметься – 50 % суми ПДВ;

- на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств перераховуватиметься – 50 % суми ПДВ;

б) за операціями із зерновими (товарні позиції 1001–1008 згідно з УКТ ЗЕД) і технічними (товарні позиції 1205 і 1206 00 згідно з УКТ ЗЕД) культурами:

- до державного бюджету – 85 %;

- на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств – 15 %;

в) за операціями з продукцією тваринництва (товарні позиції 0102 і 0401 згідно з УКТ ЗЕД):

- до державного бюджету – 20 %;

- на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств – 80 % [4].

Отже, прийняті зміни, як бачимо, стали таким собі компромісом: пільговий режим не скасували, проте й не наблизили до стандартів європейського законодавства, а непостійність нашого податкового законодавства, його залежність від тих чи інших політичних (комерційних) інтересів унеможливує будь-які прогнози щодо того, у якому вигляді застосовуватиметься цей режим у наступному 2017 році.

Україна має значний потенціал для розвитку сільського господарства, та, на жаль, влада не приділяла особливої уваги розвитку і підтримки цієї галузі. Недосконало розроблена податкова система для аграрних підприємств є причиною їх занепаду та банкрутства.

Скасування спецрежиму ПДВ із 2017 року погіршить становище тваринників, кількість поголів'я в сегменті приватних господарств буде сильно зменшуватись.

Українські сільгоспвиробники потребують значної фінансової підтримки від держави, і уряду. Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман під час виступу у Верховній Раді заявив, що пряма підтримка аграріїв у Державному бюджеті України на 2017 рік становитиме 10 млрд грн, що в два рази більше, ніж пропонувалося в затвердженому Кабінетом Міністрів України проекті Держбюджету на 2017 рік.

Список використаних джерел:

1. *Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/7644>.

2. *Спрощена система оподаткування для сільгоспвиробників* [Електронний ресурс] // Агробізнес сьогодні. – Режим доступу : <http://agro-business.com.ua/pytannia-bukhgalteriii/2678-sproschena-systemaopodatкування-dlia-silgospvyrobnykiv.html>.

3. *Як сплачуватиметься ПДВ у 2017 році: пропозиції Мінфіну* [Електронний ресурс] // Taxlink. – Режим доступу : <http://taxlink.ua/ua/news/jaksplachuvatimetsja-pdv-u-2017-roci-propozicii-minfinu.htm>.

4. *Податкові новації – 2016* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/2045>.

Для цитування: Гливенко В. В. Проблеми оподаткування підприємств аграрного сектору України / В. В. Гливенко, К. Г. Перекута // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : II Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 30 листопада 2016 р.) : тези доповідей. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – С. 181-183.